

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ג, 2003
מספר השאלון: 011109
לנבחנים אקסטרניים: 160
נספח: גיליון תשובות

ידיעת הלשון א

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק א	—	דיוקי הגייה	—	(2×3)	—	6	נקודות
פרק ב	—	השם והפועל	—	$(1 \times 10) + (2 \times 7) + (1 \times 8)$	—	32	נקודות
פרק ג	—	תחביר ושחבור	—	(6×5)	—	30	נקודות
פרק ד	—	שאלות בתחומים שונים	—	(8×4)	—	<u>32</u>	נקודות
	—	סה"כ	—		—	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות:
- ענה על השאלות 1-20 בגיליון התשובות המצורף.
 - משאלה 21 והלאה כתוב במחברת הבחינה.
 - בסיום הבחינה מסור למשגיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.
 - הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טייטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

ענה על השאלות 1-20 בגיליון התשובות המצורף.

בשאלות 1-20 מוצעות לכל שאלה ארבע אפשרויות תשובה, אך רק אחת מהן נכונה. בנספח תמצא גיליון תשובות ובו מספרי השאלות, וכן אותיות המציינות את התשובות המוצעות. בכל שאלה בגיליון התשובות סמן x במשבצת הצמודה לאות המציינת את התשובה הנכונה. סמן x אחד בלבד. אם תסמן יותר מ-x אחד לשאלה, תיפסל התשובה. בסיום הבחינה מסור למשגיח את גיליון התשובות עם מחברת הבחינה.

דוגמה לסימון בגיליון התשובות:

61. א. בספר יש קְאָתִים וְשֵׁשׁ עמודים.
ב. בספר יש קְאָתִים וְשֵׁשָׁה עמודים.
ג. בספר יש קְאָתִים וְשֵׁשָׁה עמודים.
ד. בספר יש קְאָתִים וְשֵׁשׁ עמודים.

את התשובה הנכונה עליך לסמן בגיליון התשובות כך:

61. א. ב. ג. ד.

פרק א – דיוקי הגייה (6 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-3 בגיליון התשובות (לכל שאלה – 2 נקודות).
הקפד לבחור באפשרות המבטאת את ההגייה הנכונה של שם המספר, של אותיות השימוש (כל"ב)
ושל וי"ו החיבור.

1. א. בְּשִׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה בינואר קניתי ספר שמחירו תִּשְׁעִים וְשָׁשָׁה שקלים.
ב. בְּשִׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה בינואר קניתי ספר שמחירו תִּשְׁעִים וְשָׁשָׁה שקלים.
ג. בְּשִׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה בינואר קניתי ספר שמחירו תִּשְׁעִים וְשֵׁשׁ שקלים.
ד. בְּשִׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה בינואר קניתי ספר שמחירו תִּשְׁעִים וְשֵׁשׁ שקלים.
2. א. על אף הנחה של עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם אחוזים מחיר הספר השנה הוא פי שְׁנַיִם ממחירו בשנה שעברה.
ב. על אף הנחה של עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם אחוזים מחיר הספר השנה הוא פי שְׁנַיִם ממחירו בשנה שעברה.
ג. על אף הנחה של עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם אחוזים מחיר הספר השנה הוא פי שְׁתַּיִם ממחירו בשנה שעברה.
ד. על אף הנחה של עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם אחוזים מחיר הספר השנה הוא פי שְׁתַּיִם ממחירו בשנה שעברה.
3. א. מעמוד שְׁלוֹשָׁה ואילך, יש בספר חֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע תמונות.
ב. מעמוד שְׁלוֹשָׁה ואילך, יש בספר חֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע תמונות.
ג. מעמוד שְׁלוֹשׁ ואילך, יש בספר חֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע תמונות.
ד. מעמוד שְׁלוֹשׁ ואילך, יש בספר חֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע תמונות.

פרק ב – השם והפועל (32 נקודות)

השם (10 נקודות)

לפניך חמישה משפטים המסומנים בספרות הרומיות V-I.
בכל אחד מהמשפטים מודגש שם, ואליו מכוונות שתי שאלות.
ענה על כל השאלות 4-13 בגיליון **התשובות** (לכל שאלה – נקודה אחת).

במשפטים III-I (שאלות 4-9) עליך למצוא את השורש ושם נוסף באותו משקל ובאותה גזרה.

I. **מְלוּי** טפסים הוא פעולה מייגעת, אך הכרחית.

4. השם **מְלוּי** נגזר מהשורש:

א. מ-ל-ל ב. מ-ו-ל ג. מ-ל-א ד. מ-ל-י
(מ-ל-ה)

5. שם נוסף באותו משקל ובאותה גזרה:

א. גְלוּי ב. בְטוּי ג. דָלוּל ד. שְגוּר

II. בעבר צדו בעלי חיים בעזרת הַיץ וקשת.

6. השם הַיץ נגזר מהשורש:

א. י-ח-ץ ב. ח-צ-צ ג. ח-צ-י ד. ח-ו-צ
(ח-צ-ה)

7. שם נוסף באותו משקל ובאותה גזרה:

א. יַעַד ב. נָר ג. יַיץ ד. לַב

III. בטיול קיבלנו הוֹרָאָה לשתות הרבה מים.

8. השם הוֹרָאָה נגזר מהשורש:

א. י-ר-י ב. ה-ר-י ג. ר-א-י ד. י-ר-א
(י-ר-ה) (ה-ר-ה) (ר-א-ה) (ר-א-ה)

9. שם נוסף באותו משקל ובאותה גזרה:

א. הוֹדָעָה ב. הוֹצָאָה ג. הוֹדָאָה ד. הוֹלָדָה

במשפטים V-IV (שאלות 10-13) עליך למצוא את השורש ושם נוסף באותו משקל בגזרת השלמים.

IV. באליפות האחרונה הגיעה הספורטאית להַשִּׁיג מרשים.

10. השם הַשִּׁיג נגזר מהשורש:

א. נ-ש-ג ב. ה-ש-ג ג. י-ש-ג ד. ש-ג-י
(ש-ג-ה)

11. שם נוסף באותו משקל בגזרת השלמים:

א. הָלַם ב. הִסְכֵּם ג. הִבֵּט ד. הִצַּג

V. מְקַלָּה הוא מכשיר שבו קולים פרוסות לחם (בלועזית: טוסטר).

12. השם מְקַלָּה נגזר מהשורש:

א. ק-ל-ל ב. מ-ק-ל ג. ק-ל-י
(ק-ל-ה)

13. שם נוסף באותו משקל בגזרת השלמים:

א. מָטָה ב. מְבַעַר ג. מוֹקֵשׁ ד. מְשָׂקָה

הפועל (22 נקודות)

בפרק זה שאלות **סגורות** ושאלות **פתוחות**.

את התשובות לשאלות ה**סגורות** עליך להמשיך לסמן בגיליון התשובות.

את התשובות לשאלות ה**פתוחות** עליך לכתוב במחברת הבחינה.

שאלות סגורות (14 נקודות)

ענה על כל השאלות 14-20 בגיליון התשובות (לכל שאלה – 2 נקודות).

14. איזה פועל **יוצא דופן** מבחינת ה**שורש**?

א. כָּנִיתִי אותו בשם חיבה.

ב. הִכְנַתִּי שיעורי בית.

ג. הִתְכוּנְנִיתִי לטיול.

ד. למקומות ה**כּוֹן**, רוץ!

15. איזה פועל **יוצא דופן** מבחינת ה**גזרה**?

א. את התמונה הגדולה הִתְלוּ בבקשה על הקיר הזה.

ב. הִשְׁקוּ את הצמחים יום-יום.

ג. טְלוּ ידיים לפני כל ארוחה!

ד. בְּלוּ בנעימים!

16. איזה פועל **יוצא דופן** מבחינת ה**בניין**?

א. הם הוֹדְדוּ לו על המתנה.

ב. הם הִכּוּ בתוף.

ג. הם הִפְלוּ אותה לרעה.

ד. הם הִגְרוּ מאירופה לאמריקה.

17. המשורר הוֹתִיר אחריו שירים רבים שמעולם לא פורסמו.
השורש של הפועל הוֹתִיר הוא י-ת-ר. צורת פועל נוספת מאותו שורש, אך בבניין אחר:
א. לְתוֹר ב. נוֹתַר ג. מְתָר ד. הִתְרָה
18. הוא נְשָׂא אישה.
מהי צורת עתיד נסתר של הפועל נְשָׂא?
א. יִתְנַשֵּׂא ב. יִנְשֵׂא ג. יִשָּׂא ד. יִשֵּׂא
19. בזכות תושייתם נְצָלוּ המטיילים מאסון.
מה הם השורש והבניין של הפועל נְצָלוּ במשפט הנתון?
א. נ-צ-ל, פיעל
ב. צ-ל-י (צ-ל-ה), נפעל
ג. צ-ל-ל, נפעל
ד. נ-צ-ל, נפעל
20. לקראת סיום שנת הלימודים הוֹאֵץ קצב החזרות להצגה, והוֹאֵט קצב הלימודים.
בחר את המשפט שהנאמר בו נכון.
א. הוֹאֵץ מגזרת ע"ו בבניין הופעל, והוֹאֵט מגזרת ע"ע (כפולים) בבניין הופעל.
ב. הוֹאֵץ מגזרת ע"ע (כפולים) בבניין הופעל, והוֹאֵט מגזרת ע"ו בבניין הופעל.
ג. הוֹאֵץ מגזרת ע"ו בבניין הופעל, והוֹאֵט מגזרת ע"ע (כפולים) בבניין פועל.
ד. הוֹאֵץ והוֹאֵט מגזרת ע"ע (כפולים) בבניין פועל.

את התשובות משאלה 21 והלאה כתוב במחברת הבחינה.
העתק למחברתך את מספר השאלה, וכתוב לידו את התשובה.

שאלות פתוחות (8 נקודות)

קרא את המשפטים שלפניך, וענה על השאלות 21-23 (לכל שאלה – נקודה אחת).

I. המנגינה הנפלאה שָׁבְתָה את לבי.

II. ביום ג' שָׁבְתָה התחבורה הציבורית.

21. מהו השורש של הפועל שָׁבְתָה במשפט I?

22. מהו השורש של הפועל שָׁבְתָה במשפט II?

23. מהו הבניין המשותף לשני הפעלים?

קרא את המשפטים שלפניך, וענה על השאלות 24-28 (לכל שאלה – נקודה אחת).

I. יריבינו במשחק הוֹשִׁיבוּ אותנו על הקרקע, והיינו צריכים להעמיד פנים נִשְׁבְּנוּ בידיהם.

II. חשבנו נִשְׁבְּנוּ הביתה כעבור שעה, אך הגענו אחרי שעתיים.

24. מהו השורש של הפועל הוֹשִׁיבוּ במשפט I?

25. מהו הבניין של הפועל הוֹשִׁיבוּ במשפט I?

26. מהו השורש של הפועל נִשְׁבְּנוּ במשפט I?

27. מהו הבניין של הפועל נִשְׁבְּנוּ במשפט I?

28. מהו הבניין של הפועל נִשְׁבְּנוּ במשפט II?

פרק ג – תחביר ושחבור (30 נקודות)

ענה על חמש מהשאלות 29-36 במחברת הבחינה (לכל שאלה – 6 נקודות).

שים לב: המשפטים בשאלות מפוסקים על פי כללי הפיסוק החדשים.

1. הנחיות כלליות לניתוח תחבירי:

העתק את המשפט למחברתך.

- סיווג: – ציין את הסוג התחבירי של המשפט – פשוט, מאוּחה (מחובר) מורכב.
- אם המשפט (או חלק ממנו) **חסר** בעל חלקים כוללים (כולל), בעל חלק ייחוד או בעל נושא סתמי – ציין זאת.
- תחימה: – במשפט מאּוּחה (או בפסוקית מאוּחה) – תָּחַם את האיברים, וציין את הסוג התחבירי של כל איבר.
- במשפט מורכב (או בפסוקית מורכבת) – תָּחַם את הפסוקית או את הפסוקיות, וציין את התפקיד ואת הסוג התחבירי שלהן.
- הגדרה: – אם יש במשפט מילים מודגשות בקו, ציין את תפקידן התחבירי.

2. הנחיות כלליות לשחבור:

- הקפד על משמעות הגיונית במשפט ששחברת.
- הוֹסֵף או הַשְׁמַט מילים על פי הצורך.
- פֶּסֶק כהלכה את המשפט ששחברת.

29. נתח את המשפט שלפניך לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק.

בחנות הספרים החדשה שנפתחה שלשום מלאי הספרים גדול, ומדי פעם ייערכו בה ערבי ספרות.

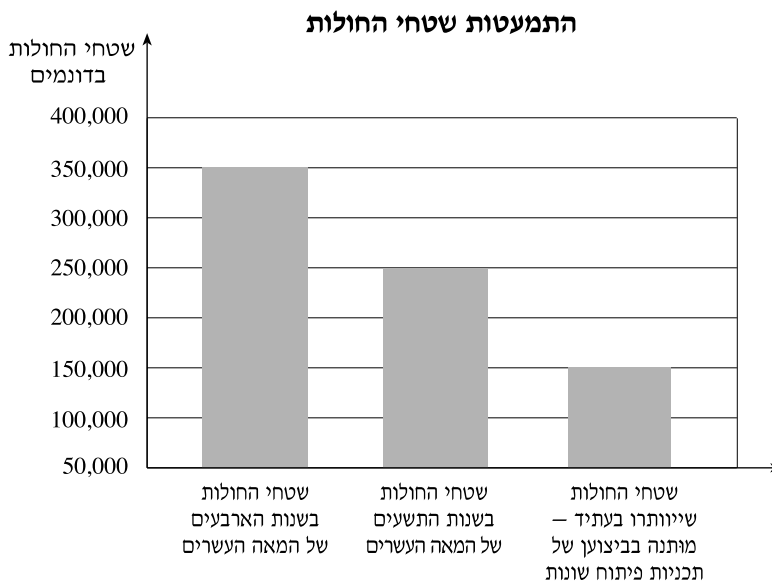
30. נתח את המשפט שלפניך לפי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש הפרק.

השאלה מי ינצח במשחק הכדורגל אינה מטרידה אותי הפעם כי הקבוצה שאני אוהד אינה משתתפת בו.

31. לפניך שישה משפטים א-ו, ובכל אחד מהם מופיע צירוף המילים **לכל הדעות**.
העתק למחברתך את האותיות א-ו, וליד כל אות ציין את תפקידו התחבירי של הצירוף במשפט (לכל סעיף – נקודה אחת)
- שמו של ספרי החדש יהיה "**לכל הדעות**".
 - "**לכל הדעות**" הוא ספר שיעסוק במצבה של הדמוקרטיה בישראל.
 - הספר "**לכל הדעות**" יפורסם בקיץ הקרוב.
 - שלא כרגיל, הסכמתי **לכל הדעות** שהושמעו.
 - בעיתון זה מקפידים על מתן ביטוי **לכל הדעות** הרווחות בציבור.
 - לכל הדעות**, זו הייתה הרצאה מרתקת.

32. לפניך שני משפטים: אחד דו-משמעי, ואחד חד-משמעי.
- חבר המושב המחונן השתתף בהצגה.
 - חבר המושב הוותיק השתתף בהצגה.
- א. איזה מבין שני המשפטים II-I הוא דו-משמעי?
- נסח את המשפט הזה (הדו-משמעי) בשני אופנים כך שכל אחד מהם יבטא רק משמעות אחת. (4 נקודות)
- ב. הסבר מדוע המשפט האחר (שלא עסקת בו בסעיף א) הוא חד-משמעי. (2 נקודות)

33. עיין בתרשים שלפניך (שהתפרסם בעיתון הארץ), וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.
שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ג (אין צורך לכתוב את המספרים במילים).

(מסמך מדיניית לחולות מישור החוף)

- א. כתוב משפט פשוט בעל הסגר על שטחי החולות בשנות התשעים (ההסגר יסתמך על הכתוב בסוגריים מתחת לתרשים). (2 נקודות)
- ב. כתוב משפט מאוּחה בקשר של השוואה (עימות, ניגוד) בין שטחי החולות בשנות הארבעים ובין שטחי החולות בשנות התשעים. (2 נקודות)
- ג. כתוב משפט מורכב בעל פסוקית תנאי על שטחי החולות שייוותרו בעתיד. (2 נקודות)

34. קרא את המשפטים (1)-(4) שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ג.

(1) **תלמידו של הרמב"ם היה נבוך בשל סתירה בין הפילוסופיה היוונית הקלסית**

ובין האמונה היהודית.

(2) **במבוכתו פנה התלמיד לרמב"ם.**

(3) **הרמב"ם כתב את "מורה נבוכים".**

(4) **בספר זה הציע הרמב"ם לתלמידו מוצא ממבוכתו.**

א. שחבר את המשפטים (1) ו-(2) למשפט מורכב בעל פסוקית לוואי. (3 נקודות)

ב. שחבר את המשפטים (1) ו-(2) למשפט מאוחה, שיבטא קשר של סיבה ותוצאה.

(2 נקודות)

ג. שחבר את המשפטים (3) ו-(4) למשפט פשוט שיש בו תמורה. (נקודה אחת)

35. קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

שני האיומים על אזור החוף הם בנייה על שטח נרחב וכריית חול לבנייה.

א. נתח את המשפט על פי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ג. (3 נקודות)

ב. שחבר את המשפט הנתון למשפט פועלי (בלי לשנות את סוג המשפט). שים לב להנחיות

לשחבור שבראש פרק ג. (3 נקודות)

36. קרא את המשפט שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

המוכר בחנות הבגדים אמר ללקוח: "אם תקנה שתי חולצות, תקבל הנחה של 25%".

א. נתח את המשפט על פי ההנחיות לניתוח תחבירי שבראש פרק ג. (3 נקודות)

ב. הפוך את המשפט הנתון למשפט בדיבור עקיף. שים לב להנחיות לשחבור שבראש

פרק ג. (נקודה אחת)

ג. שחבר את מה שכתוב בין מרכאות במשפט הנתון למשפט בעל נושא סתמי (בלי לשנות את

סוג המשפט). שים לב להנחיות לשחבור שבראש פרק ג. (2 נקודות)

פרק ד – שאלות בתחומים שונים (32 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 37-44 במחברת הבחינה (לכל שאלה – 8 נקודות)

תולדות הלשון

37. לפניך קטע מן התלמוד הבבלי (מסכת תענית, דף כ', עמודים א-ב). קרא אותו, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

תנו רבנן: לעולם יהא אדם רד כקנה ואל יהא קשה כארו. מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור, מבית רבו, והיה רכוב על חמור ומטיל על שפת נהר, ושם שמחה גדולה, והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר. אמר לו: שלום עליך רבי! ולא החזיר לו. אמר לו: ריקה [ריקא], כמה מכוער אותו האיש! שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?! אמר לו: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני: "כמה מכוער כלי זה שעשית."

א. מצא ארבע תופעות דקדוקיות האופייניות ללשון חז"ל ובאות לידי ביטוי בקטע. ציין אותן,

והבא לכל אחת מהן דוגמה מהקטע. (6 נקודות)

ב. נסח את שני הביטויים שלפניך בעברית בת-ימינו.

– ולא החזיר לו (שורה 5)

– שמא (שורה 5)

(2 נקודות)

38. קרא את הקטע שלפניך, הלקוח מידיעה שהתפרסמה בעיתון **הלבנון**, ח' בטבת תרכ"ה, 1864:

- (1) שוש תְּשִׁישׁ וְתִגַּל נְפָשֵׁי בְּהִשְׁמִיעֵי הַיּוֹם אֶל אוֹהֲבֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם אֶת הַבְּשׂוּרָה הַיְקָרָה
- (2) אֲשֶׁר יַחְלְנוּ לָהּ, אֲשֶׁר נְכוֹנִים לְהַפְתִּיחַ שְׁעָרֵי הַבַּיִת הַכְּנֻסָּת הַגְּדוּלָּה, הַמְעֻטָּרָה, אֲשֶׁר בְּחֹצֵר
- (3) רַבְּנוּ יְהוּדָה הַחֲסִיד.

א. בקטע שקראת יש תופעות לשון המאפיינות את לשון המקרא.

לפניך שני טורים: בטור א מוצגות תופעות לשון המאפיינות את לשון המקרא,

ובטור ב מובאות דוגמאות מן הקטע לארבע מהתופעות האלה (תופעה אחת מיותרת).

העתק למחברתך ארבע מהתופעות מטור א, וליד כל אחת מהן כתוב את הדוגמה המתאימה מטור ב.

(4 נקודות)

טור ב

- "בְּהִשְׁמִיעֵי" (שורה 1)
- תִּגַּל (שורה 1)
- "שֹׁשׁ תְּשִׁישׁ" (שורה 1)
- אֲשֶׁר יַחְלְנוּ לָהּ" (שורה 2)

טור א

- מקור מוחלט + פועל בנטייה
- מאותו שורש (להדגשה)
- עתיד מקוצר
- וי"ו ההיפוך
- מקור נטוי
- מילת זיקה

ב. "שְׁעָרֵי הַבַּיִת הַכְּנֻסָּת הַגְּדוּלָּה" (שורה 2)

בהשוואה לעברית בת-ימינו, אפשר לומר שיש שני שיבושים במשפט זה.

ציין מה הם, והסבר אותם. (נקודה אחת)

ג. נסח את הקטע בלשון הכתובה של העברית בת-ימינו. (3 נקודות)

המאמר: "מודעות לשונית ונורמטיביות אצל עווד בורלא", מאת אורה (רודריג) שורצולד

39. א. במאמר זה המחברת דנה בשלוש שאלות ערכיות הקשורות לתיקונים נורמטיביים. ציין שתיים מהשאלות האלה. (4 נקודות)
- ב. לעתים הסופר עווד בורלא מבסס את השיחות בין הדמויות שבסיפוריו על תיקונים נורמטיביים. תופעה זו באה לידי ביטוי בקטעים II-I שלפניך. קרא את שני הקטעים, והסבר את תיקון הלשון בכל קטע, על פי הכתוב בו ועל פי המאמר. (4 נקודות)

קטע I

- [הדבורה:] מצאתי את האף שלך. אמרו לי: פרח – זה עגול, רך, מבריק, מתנועע קצת ומריח...
[המספר:] לא אמרו לך מריח! אמרו לך: נותן ריח. נכון?
[הדבורה:] אולי. אינני זוכרת. מה ההבדל?
[המספר:] הבדל גדול: פרח – נותן ריח. האף שלי – מריח. את הריח של הפרח.
[הדבורה:] ואני שמעתי אומרים: הפרח הזה מריח טוב.
[המספר:] שגיאה. לא נכון.

(מהסיפור "הדבורה", נמילי ושירים ועוד, עמ' 12-13)

קטע II

- [חמוריקו:] "נשב על שפת התעלה, נעצום את עינינו ונתחלק!"
[חמורון:] "אומרים: נחליק" [...]
חמוריקו הביט אליו בתימהון ובעיניים פקוחות לרווחה, ולחש: "מורה לדקדוק", ואחר-כך המשיך: "נחליק" [...]

(מתוך חמורלה, חמוריקו וחמורון, עמ' 8)

40. פירוק צירופים מאובנים לרכיביהם והומופוניות של מילים חביבים על בורלא.
א. קרא את שני הקטעים שלפניך מהסיפור "אבוקדו והשחף" (מתוך סיפורי אבוקדו, עמ' 30-33),
וענה על שני הסעיפים (1)-(2) שאחריהם.

קטע I (מתוך הדו-שיח בין אבוקדו לשחף, שבו אבוקדו מנסה להסביר לשחף שהעורב קורא בלי ספר,
כלומר בעל פה)
[...] [אבוקדו:] "אפשר להגיד בעל פה."
"על – פה... " לחש השחף ועצם עין אחת. "מעל לפה – יש אף...", ובקול
רם אמר: "אז מה – אפשר לקרוא באף???"
[אבוקדו:] "לא – אינך מבין. העורב – קורא! הוא אינו צועק! קורא! כך זה
נקרא!"
השחף הביט באבוקדו במבט מוזר קצת ופתאום אמר: "הזודה שלי גרה שם."
"איזו זודה פתאום?" שאל אבוקדו. "איפה היא גרה?"
"בנקרה. זה לא רחוק". אמר השחף.
"אבל זה לא שייך הנה בכלל!" הסביר אבוקדו. [...]

קטע II
[...] ואז שאל השחף: "אתה יודע באיזו שפה מדברים בשפת הים?"
"לא". אמר אבוקדו. "באיזו שפה מדברים בשפת הים?"
[השחף:] "בשפת הים."

- 1) הבא מהקטעים שלעיל שתי דוגמאות לפירוק צירופים מאובנים, והסבר אותן.
לשם מה הסופר משתמש בהן? (4 נקודות)
- 2) הבא מהקטעים דוגמה אחת להומופוניות, והסבר אותה. (2 נקודות)
- ב. לפניך שתי שורות מהשיר "למה" (מתוך נמילי ושירים ועוד, עמ' 54):
- "למה יש ים המלח ואין ים הסוכר: [...]"
— למה יש בית ספר ואין בית מחברת?"
איזו תופעה לשונית – פירוק צירופים מאובנים או הומופוניות – באה לידי ביטוי
בשורות האלה? (2 נקודות)

תצורה

41. א. לפניך רשימה של עשרה שמות:
מְחִירוֹן, קְרִיטְרוֹן, פְּקָדוֹן, שְׁבוּעוֹן, אֶצְטוֹן, שְׁוִיוֹן, פְּתָרוֹן,
אֶצְטָדְיוֹן, סְרָטוֹן, מְשִׁיבוֹן
מיין את השמות לשלוש קבוצות:
- I. שורש ומשקל
 - II. בסיס + צורן סופי
 - III. מילים לועזיות
- (5 נקודות)
- ב. ציין את משמעות הצורן הסופי בכל אחד מן השמות שכללת בקבוצה II
(בסיס + צורן סופי). (2 נקודות)
- ג. הסבר את דרך התצורה (שני שלבים) של המילה כְּדוֹרְסָלֵן. (נקודה אחת)
42. לפניך רשימה של שמונה שמות המסתיימים בצורן □ ית:
- מְפָרְשִׁית, דְּגִמְנִית, כּוֹסִית, סְפָרִית, מְשֹׁאֵית, כְּפִית, טְבַחִית, שְׁקִית
- א. מיין את השמות לשתי קבוצות:
- I. שמות המסתיימים בצורן גזירה.
 - II. שמות המסתיימים בצורן נטייה (דקדוקי).
- (4 נקודות)
- ב. ציין את משמעותו של צורן הנטייה בשמות שכללת בקבוצה II. (נקודה אחת)
- ג. לצורן הגזירה (בקבוצה I) יש שתי משמעויות.
- ציין מה הן, ומיין את המילים בקבוצה זו לפי שתי המשמעויות. (3 נקודות)

תורת ההגה

43. א. קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים II-I שאחריו.

עלילת הַצָּגָה מתרחשת בַּמָּטֵע ליד מושב ותיק בעמק.
את העצים שִׁנְטְעוּ לפני שנים רבות הבנים רוצים לעקור כדי למכור את האדמה לקבלנים, אבל האב מתעקש: "פעם אחת בחיי כַּרְתִּי עצים. לא אעשה זאת שוב. אם נעקור עצים, יִפְלוּ גם הבתים".

I. איזה תהליך (הקשור בדגש בתי"ו) חל במילה כַּרְתִּי?

תאר את התהליך (במילים או בתרשים). (1½ נקודות)

II. איזה תהליך חל בכל ארבע המילים: הַצָּגָה, מָטֵע, נְטָעוּ, יִפְלוּ?

תאר תהליך זה (המורכב משני שלבים) באמצעות אחת מן המילים האלה (תוכל לתאר את התהליך במילים או בתרשים). (2½ נקודות)

ב. השלם את המשפט שלפניך, והעתק אותו למחברתך.

במילים הַתְּמָמוֹת, הַשְּׁבֵתָם חל תהליך דומה לתהליך שחל במילה _____ שבסעיף א. (נקודה אחת).

ג. בכל אחת מהמילים: הַצְּטָלְבוֹת, הַזְּדִקְנוֹת חלו שני תהליכים פונטיים.

הסבר את שני התהליכים בכל אחת מהמילים (בהסברך ציין גם את ההבדל בין המילים, כפי שהוא בא לידי ביטוי באחד התהליכים). (3 נקודות)

44. א. קבע את הסוג של כל שווא בשלוש המילים שלפניך, ונמק את קביעתך. (3 נקודות)

— פְּקָדוּ

— פְּקָדָתְךָ

— נִפְקְדוּ

ב. לפניך חמישה צירופי סמיכות, בשניים מהם חל תהליך של פירוק צרור עיצורים.

— מְבַנֵּי אבן

— מְלַכֵּי יִשְׂרָאֵל

— מְגַדְּלֵי שְׁמִירָה

— נְדַבְתָּ לְבָבוֹ

— כְּלָלִי מִשְׁחָק

(1) ציין את שני הצירופים שבהם חל התהליך. (2 נקודות)

(2) הסבר את התהליך (במילים או בתרשים) בכל אחד משני הצירופים שציינת.

(3 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

אסור לקפל דף זה

נספח ידעית הלשון א, קיץ תשס"ג, גיליון תשובות לשאלון מס' 011109

הוראות למילוי פרטים מזהים:

- הדבק מדבקת שאלון בתוך המסגרת המיועדת לכך.
- הדבק מדבקת נבחן בתוך המסגרת המיועדת לכך.
- אם חסרה אחת המדבקות: מלא את פריטי באופן ידני, וכן סמן X במשבצת הצמודה לספרה המתאימה, כמפורט בדוגמה.

ענה בגיליון זה על השאלות 1-20 בלבד. משאלה 21 עד סוף הבחינה ענה במחברת.
 בכל שאלה סמן X במשבצת שמשמאל לאות המציינת את התשובה שבחרת.
 בכל שאלה מותר לסמן X אחד בלבד, כך: .
 * אסור לסמן X עבה מדי, כי הוא עלול להתפרש כמחיקה.
 שים לב: סימון של יותר מתשובה אחת (בלתי מחיקה) יגרום לפסילת השאלה.
 מלא את כל המשבצת שאת הסימון בתוכה אתה רוצה למחוק, כך: .
 * אסור למחוק בטיפקס.

הערות	מס' שאלה	תשובות	הערות	מס' שאלה	תשובות
	1	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		1	שיים עליך לענות על כל השאלות 20-1
	2	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		2	
	3	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		3	
	4	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		4	
	5	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		5	
	6	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		6	
	7	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		7	
	8	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		8	
	9	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		9	
	10	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		10	
	11	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		11	
	12	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		12	
	13	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		13	
	14	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		14	
	15	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		15	
	16	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		16	
	17	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		17	
	18	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		18	
	19	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		19	
	20	א ☐ ב ☐ ג ☐ ד ☐		20	

הדבק כאן מדבקת שאלון. אסור לחרוג מן המסגרת

אם חסרה מדבקת שאלון, כתוב בכתב יד ברור את מספר השאלון. יש לסמן X במשבצת הצמודה לספרה המתאימה ובטור המתאים.

מספר השאלון

0	0	0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9

מספר השאלון

0	1	2	3	4	7
☒	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☒	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☒	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☒	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☒	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☒
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐

דוגמה למילוי:
מספר השאלון 012347.

הדבק כאן מדבקת נבחן מס' 1 (בלי שם). אסור לחרוג מן המסגרת

אם חסרה מדבקת נבחן, כתוב בכתב יד ברור את מספר תעודת הזהות בן 9 ספרות, כולל ספרת ביקורת. יש לסמן X במשבצת הצמודה לספרה המתאימה ובטור המתאים.

מספר תעודת הזהות של הנבחן

0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9

אם חסרה מדבקת נבחן, כתוב בכתב יד ברור את מספר תעודת הזהות בן 9 ספרות, כולל ספרת ביקורת. יש לסמן X במשבצת הצמודה לספרה המתאימה ובטור המתאים.